

STADS- EN WIJKENQUETE LEIDEN 2015

ONDERZOEKSVERANTWOORDING

Methode van onderzoek

De Stadsenquête Leiden is een instrument om door middel van een enquête onder een doorsnee van de Leidse burgers informatie te verkrijgen over de mening van Leidenaren over een groot aantal beleidsonderwerpen. Vanaf 2011 wordt de Stadsenquête niet meer jaarlijks, maar tweejaarlijks uitgevoerd. In 2015 is voor het eerst een tweedeling gemaakt in een Stadsenquête (voor onderwerpen waarvoor het stadsniveau volstaat) en een Wijkenenquête (waarin onderwerpen zijn opgenomen waarvoor betrouwbare uitkomsten op wijkniveau wenselijk zijn). De enquête is uitgevoerd in het voorjaar van 2015. De bewoners konden de enquête online of op papier invullen. Om de respons te verhogen is aansluitend een telefonische enquêteronde gehouden in de non-respons. In 2011 en 2013 heeft geen telefonische enquête plaatsgevonden, waardoor een exacte vergelijking in de tijd niet mogelijk is, maar wel indicatief. Door de gecombineerde werkwijze (online, schriftelijk en telefonisch) wordt een optimale respons bereikt.

Trendbreuk

Wijziging van onderzoeksmethode heeft gevolgen voor de vergelijkbaarheid van de onderzoeksresultaten met voorgaande jaren. Voor deze trendbreuk zijn verschillende redenen aan te geven, die vooral te maken hebben met enerzijds de omvang en selectiviteit van de respons en anderzijds met de wijze van beantwoorden van de vragen. Het gaat dan om de volgende aspecten:

- Bij een uitnodiging om de enquête via internet of op papier in te vullen, ligt de bereidheid om mee te werken volledig bij de respondent in de steekproef, terwijl bij een telefonische enquête mensen eerder de enquêteurs te woord willen staan en aan het onderzoek meedoen. Dit zorgt ervoor dat de respons lager is, maar ook selectiever: een internet-/schriftelijke enquête is immers 'vrijblijvender' dan een telefonische enquête. Daardoor zullen bewoners die geen of minder interesse hebben in beleid of minder bij de stad betrokken zijn bij een internet-/schriftelijke enquête minder gauw geneigd zijn om mee te werken, terwijl deze bij een telefonische enquête kunnen worden overgehaald om mee te doen.
- Jongeren zijn telefonisch slechter bereikbaar, maar eerder geneigd om een enquête via internet in te vullen. Vergeleken met de vorige metingen is in de Stadsenquêtes 2011 en 2013 het aandeel jongeren groter dan voorgaande jaren, wat soms gevolgen heeft voor de uitkomsten, ondanks de weegfactor. Bij de vergelijking met voorgaande jaren moet hiermee rekening worden gehouden. Deelname onder ouderen is juist kleiner dan bij een telefonische enquête.
- Naast het verschil in respons heeft de gewijzigde werkwijze ook invloed op de manier waarop de vragen worden beantwoord. Uit onderzoek is bekend dat respondenten via internet meer betrokken en kritisch reageren. Telefonisch reageren mensen directer en impulsiever, maar ook minder uitgesproken en meer sociaal wenselijk. Dat kan ertoe leiden dat met name bij beoordelvingsvragen nu meer 'extreme' antwoorden (met name in negatieve zin) worden gegeven. Bij feitelijke vragen speelt dit minder.
- Respondenten hebben bij een internet-/schriftelijke enquête langer de tijd om over een antwoord na te denken. Dit kan tot gevolg hebben dat men bij meerkeuzevragen meer mogelijkheden aanvinkt, beter antwoordt hoe vaak men iets heeft gedaan en kritischer nadenkt over een oordeel.
- Aan de andere kant worden vragen vaker overgeslagen en niet beantwoord, omdat respondenten zelf kunnen kiezen of ze een vraag wel of niet beantwoorden. Omwille van de uniformiteit zijn ook bij de internetenquête geen 'verplichtingen' ingebouwd om vragen te beantwoorden.

Samenstelling van de vragenlijst(en)

Net als voorgaande jaren heeft BOA bij de gemeentelijke diensten en afdelingen de onderwerpen voor de Stads- en Wijkenquête 2015 geïnventariseerd. Geprobeerd is de vragenlijst zo compact mogelijk te maken. Vervolgens is een concept vragenlijst opgesteld die met DIMENSUS beleidsonderzoek is besproken. De vragen zijn zoveel mogelijk gesynchroniseerd met die van 2013 en/of de jaren daarvoor. Voor een aantal vraagblokken zijn de uitkomsten alleen nog maar op gemeente- en stadsdeelniveau beschikbaar.

Steekproef en respons

Het veldwerk van de Stads- en Wijkenquête 2015 heeft plaatsgevonden van medio april tot medio juni. Er is een aselechte steekproef getrokken op persoonsniveau uit het GBA van de gemeente Leiden. Voor de Stadsenquête zijn 1.750 Leidenaren aangeschreven, voor de Wijkenquête 5.250 (van 18 tot en met 80 jaar). De netto steekproef (bruikbare steekproef exclusief 'geen geschikte respondent') bedroeg na correctie respectievelijk 1.654 en 4.858. De antwoorden op de vragenlijsten zijn anoniem verwerkt.

Ten opzichte van de gecorrigeerde steekproef heeft 37% meegedaan aan het onderzoek. Dat is aanzienlijk hoger dan in 2013 (22%) vanwege de gewijzigde methodiek. De respons op de Stadsenquête bedraagt 36%, de respons op de Wijkenquête 38%. Het merendeel (20%) van de respons is op papier ingevuld, 12% via internet en 5% is telefonisch beantwoord. Het meesturen van een enquête op papier leidt ertoe dat dit aandeel aanzienlijk is. De absolute respons is voldoende om statistisch verantwoorde uitkomsten te realiseren over alle onderwerpen. De verschillen die in de tekst worden genoemd zijn dan ook significant.

Steekproef en respons, Stadsenquête Leiden, 2015, 2013 en 2011

	Netto Steekproef*	Respons Absoluut	Respons in %	Deelname via Internet	Schriftelijke enquête	Telefonische enquête
Stadsenquête	1.654	598	36,2%	11,4%	16,3%	8,5%
Wijkenenquête	4.858	1.823	37,6%	12,3%	21,7%	3,6%
Totaal 2015	6.512	2.421	37,2%	12,0%	20,3%	4,9%
Totaal 2013	13.000	2.864	22,0%	19,0%	3,0%	
Totaal 2011	10.000	3.017	30,2%	15,0%	14,2%	

* steekproef na correctie (exclusief 'geen geschikte respondent')

Responspercentages naar wijk

	online	papier	telefonisch	totaal
Binnenstad-Zuid	10%	21%	3%	34%
Binnenstad-Noord	11%	15%	3%	39%
Stations-/Boerhaavedistrict	16%	22%	2%	40%
Leiden-Noord	10%	18%	2%	30%
Roodenburgerdistrict	16%	27%	2%	45%
Bos- en Gasthuisdistrict	11%	24%	4%	39%
Morsdistrict	13%	23%	6%	42%
Merenwijkdistrict	14%	24%	5%	33%
Stevenshofdistrict	11%	25%	5%	40%
Stads- en Wijkenquête	12%	20%	5%	37%

Weging

Om uitspraken te doen over de gehele doelpopulatie moet de respons qua opbouw zo veel mogelijk gelijk zijn aan de werkelijke (doel)populatie. Om dit te bereiken is de respons gewogen op een aantal sleutelvariabelen: sekse (m/v), leeftijdsgroep (4 groepen: <24 jr, 25-44 jr, 45-64 jr en 65+) en district (10 districten). In dit rapport zijn uitsluitend de resultaten na (her)weging opgenomen.

Betrouwbaarheid en nauwkeurigheidsmarges¹

Door het enquêteren van een steekproef van de bevolking zijn niet alleen uitspraken te doen over degenen die geënquêteerd zijn maar ook over de hele populatie waaruit die steekproef is getrokken. In feite moeten de uitspraken van de respondenten (= de steekproef) gelden voor de totale bevolking. Geen enkele steekproef vormt een exacte afspiegeling van de totale bevolking, omdat een steekproef dan op alle denkbare variabelen gelijk zou moeten zijn aan de populatie. Er is altijd sprake van over- of ondervertegenwoordiging van bepaalde groepen:

- mensen die zich betrokken voelen bij de stad zullen eerder aan een Stadsenquête deelnemen en daardoor ook na weging oververtegenwoordigd zijn in de respons.
- ook mensen die geïnteresseerd zijn in informatie zullen eerder meedoen aan een Stadsenquête, en dus oververtegenwoordigd zijn.
- er blijven altijd groepen mensen moeilijker te benaderen voor een enquête, zoals niet-westerse allochtonen, lager opgeleiden e.d.

Op zich is over- of ondervertegenwoordiging van groepen geen bezwaar zolang de marge bekend is, waarbinnen de zogenaamde steekproeffout zit. Anders gezegd: het is mogelijk een marge te berekenen rondom de gevonden waarde in de steekproef. Binnen deze zogenaamde nauwkeurigheidsmarge valt de werkelijke waarde voor de totale bevolking. Doorgaans wordt bij het berekenen van deze marges uitgegaan van 95% betrouwbaarheid. Dit betekent dat als het onderzoek 100 maal herhaald wordt, 95 keer een waarde wordt gevonden die in het berekende interval valt.

Een voorbeeld

Als van 250 respondenten de helft kiest voor een bepaald antwoord (50% antwoordt "ja" op een vraag), dan is het nauwkeurigheidinterval in de populatie 6,2%. Dat wil zeggen dat in 95 van de 100 keer de werkelijke waarde in de populatie ligt tussen 43,8% en 56,2%. Antwoordt 90% "ja" op een vraag dan ligt de waarde in de populatie tussen 86,3% en 93,7%. Het nauwkeurigheidinterval is dan + of - 3,7%.

In het rapport en het bijbehorende tabellenboek worden de gevonden percentages na weging weer-gegeven en niet de daarbij horende nauwkeurigheidintervallen omdat dit het rapport onleesbaar zou maken. Wel is aangegeven op welk absoluut aantal respondenten de verdeling is gebaseerd. Met behulp van de onderstaande tabel kunnen de bijbehorende marges worden afgelezen. In deze tabel wordt aangegeven in welke mate de werkelijke percentages in de populatie kunnen afwijken (plus of min het vermelde percentage) van die bij de respondenten van de enquête.

Nauwkeurigheidsmarges bij verschillende steekproefgrootte, uitgaande van een betrouwbaarheidsmarge van 95%

N= Aantal respondenten	gevonden percentage in de steekproef					
	5% of 95%	10% of 90%	20% of 80%	30% of 70%	40% of 60%	50%
50	6,0	8,3	11,1	12,7	13,6	13,9
100	4,3	5,9	7,8	9,0	9,6	9,8
200	3,0	4,2	5,5	6,3	6,8	6,9
300	2,5	3,4	4,5	5,2	5,5	5,6
500	1,9	2,6	3,5	4,0	4,3	4,4
600	1,7	2,4	3,2	3,7	3,9	4,0
1000	1,4	1,9	2,5	2,8	3,0	3,1
1200	1,3	1,7	2,3	2,6	2,8	2,9
1500	1,1	1,5	2,0	2,3	2,5	2,5

De mate van nauwkeurigheid neemt af naarmate het aantal respondenten kleiner is. Dit is met name van belang als de vraag slechts door een beperkt aantal respondenten is beantwoord, of als de resultaten zodanig worden uitgesplitst naar doelgroepen, dat er per onderverdeling een gering aantal respondenten overblijft.

¹ Overgenomen uit: Burgerenquête Breda en bewerkt, bron: WBK